

Araştırma Notu 19-03 Nisan 2019

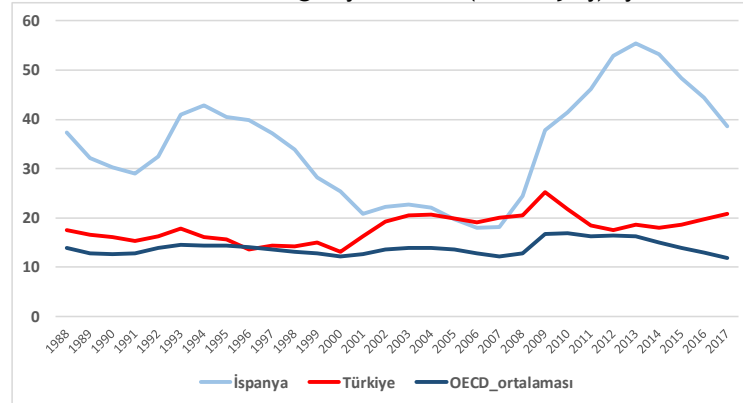
Türkiye’de Genç İşsizliği

Sumru Öz¹

TÜİK tarafından açıklanan işgücü istatistiklerine göre Ocak 2019’da genç işsizliği yüzde 26,7’ye ulaştı. Türkiye genelinde 2000 yılına kadar yüzde 15 etrafında dalgalanan 15-24 yaş arası nüfusun işsizlik oranı, daha sonraki dönemde yüzde 20 civarında seyretmişti (Şekil 1). Önceleri OECD ortalamasının biraz üstünde olmakla beraber aynı yönde hareket eden Türkiye’nin genç işsizliği, 2012 yılından itibaren negatif ayrılmış görünüyor. Gerçekten de, 2012 itibarıyla OECD

ortalamasından 1,2 yüzde puan fazla olan Türkiye’nin genç nüfusta işsizlik oranı, son 6 yılda bu oranın OECD genelinde azalırken Türkiye’de artması sonucunda 2017’de 9 yüzde puana çıkmış durumda [1]. Kendi ekonomik dengesizliklerinin 2008 küresel krizi ile çakışmasıyla birlikte Şekil 1’e göre gençlerde işsizlik oranının 2013’te yüzde 50’yi aştığı İspanya örneği göz önüne alındığında, 2018 yılının ikinci yarısında yaşanan kur krizinin tetiklemesiyle Ocak 2019’da yüzde 27’ye yaklaşan Türkiye’deki genç işsizliğinin önümüzdeki dönemde daha da artmasından endişe etmemek zor.

Şekil 1 1988-2017 arasında genç nüfusta (15-24 yaş) işsizlik oranı (%)

Kaynak: OECD [1]

Son on beş yılın en düşük işsizlik oranının kaydedildiği 2012 yılında yüzde 9,2 olan genel işsizlik oranına karşın genç işsizliği yüzde 17,5 olarak tahmin edilmişti [2]. 2018 yılı geneli için TÜİK tarafından sırasıyla yüzde 11 ve yüzde 20,3 olarak açıklanan 15 yaş üstü işsizlik oranı ve genç işsizliği, iki veri arasındaki farkın açıldığını gösteriyor. EAF Araştırma Notu 19-02’de yükseköğrenim mezunu genç kadın ve erkek işsizlik oranları arasındaki makasın açılmasının temel olarak, 2014-2018 arasında işgücü içindeki yükseköğrenim mezunu kadınların oranındaki artışın yüzde 45 ile erkeklerde yüzde 29 olan artıştan daha yüksek olması ve bu hızla artan yükseköğrenim mezunu kadın işgücüne yeterli istihdam yaratılmamasından kaynaklandığı sonucuna varılmıştı [3]. Benzer şekilde, hızla artan genç ve eğitilmiş işgücüne yeterli istihdam yaratılmadığı için genel işsizlik ve genç işsizliği oranları arasındaki makas açılıyor olabilir. Bu nedenle her iktisadi faaliyet kolunda yaratılan yeni istihdamın yaş gruplarına göre dağılımını incelemek genel işsizlik ve genç işsizliği arasındaki farkın neden kaynaklandığı konusunda yol gösterebilir.

¹ Koç Üniversitesi-TÜSİAD EAF

İktisadi faaliyet kolu, toplumsal cinsiyet ve yaş gruplarına göre yeni istihdam

TÜİK tarafından açıklanan verilere göre 2018 yılı genelinde, sırasıyla 25,3 ve 17,6 olan genç kadın ve erkek işsizlik oranı arasında 8 yüzde puana yakın bir fark olduğu için her iktisadi faaliyet kolundaki istihdam değişimini yalnızca yaş gruplarına göre değil, toplumsal cinsiyet itibarıyla da ayrı incelemekte yarar var. Tablo 1 ve 2, sırasıyla kadın ve erkek istihdamında 2014-2018 yılları arasında² yaşanan değişimin iktisadi faaliyet kolu ve yaş gruplarına göre dağılımını veriyor.

Tablo 1. 2014-18 arasında iktisadi faaliyet kolu ve yaşa göre kadın istihdamı ve işgücü değişimi (bin kişi)

	15-19	20-24	25-29	30-34	35-39	40-44	45-49	50-54	55-59	60-64	65+	Toplam
- Tarım, Orman ve Balıkçılık	-36	-41	-48	-54	-21	-45	7	7	18	21	11	-181
- Madencilik ve Taş Ocakçılığı	0	0	1	0	1	2	0	0	0	0	0	4
- İmalat	-17	-6	-3	-34	27	49	54	21	9	11	2	113
- Elektrik, Gaz, vb. Temini vb.	0	0	3	-1	2	4	0	-1	1	1	0	9
- İnşaat	1	-3	0	-2	-1	-1	2	1	1	2	0	0
- Toptan ve Perakende Ticaret	2	37	13	37	31	40	35	22	6	4	6	233
- Ulaştırma ve Depolama	0	2	0	1	8	5	4	0	3	1	0	24
- Konaklama ve Yiyecek Hiz.	9	19	7	-2	22	18	21	23	12	3	0	132
- Bilgi ve İletişim	-1	-4	-2	0	1	1	0	0	1	0	1	-3
- Finans ve Sigorta Faaliyetleri	0	-11	-12	-10	-1	-2	2	1	0	1	0	-32
- Gayrimenkul Faaliyetleri	-1	2	1	4	6	1	2	3	0	-1	0	17
- Mesleki, Bilimsel, Teknik F.	5	12	37	7	23	21	16	5	0	3	-1	128
- İdari, Destek Hizmet F.	-1	9	-9	-10	13	5	11	13	7	3	-1	40
- Kamu Yönetimi, Savunma vb.	2	7	10	20	38	23	8	10	8	3	1	130
- Eğitim	10	20	57	52	63	30	43	15	1	4	2	297
- İnsan Sağlığı ve Sosyal Hiz.	13	30	18	22	64	63	48	25	21	16	21	341
- Kültür, Sanat, Eğlence, Spor	0	0	3	1	5	1	4	0	0	1	0	15
- Diğer Hizmet Faaliyetleri	1	1	-7	10	5	1	13	14	7	8	2	55
- Toplam İstihdam Değişimi	-13	74	69	41	286	216	270	159	95	81	44	1322
- İşgücü Değişimi	16	177	149	79	342	266	305	180	101	83	46	1744

Kaynak: TÜİK

■ En çok azalan

■ En çok artan

Tablo 1'e göre son dört yılda toplamda en çok istihdam artışı 286 bin ile 35-39 yaş grubundan başlamak üzere 35-54 yaş aralığında gerçekleşmiş görünüyor. Buradan kadınların 30'lu yaşların ortalarından itibaren daha çok istihdam edildikleri sonucuna varabiliriz. Kadın istihdamının en çok arttığı iktisadi faaliyet kolları ve yaş gruplarının ■ ile işaretlendiği Tablo 1'de ikisini bir arada değerlendirdiğimizde;

- 20-24 ile 35-54 arası yaş grupları için İnsan Sağlığı ve Sosyal Hizmetler,
- 25-49 arası yaş grupları için Eğitim,
- 20-24 ile 30-49 yaş grupları için Toptan ve Perakende Ticaret,
- 35-39 yaş grubu için Kamu Yönetimi, Savunma vb.,
- 25-29 yaş grubu için Mesleki, Bilimsel, Teknik Faaliyetler,
- 35-49 arası yaş grupları için İmalat

kadın istihdamı artışında öne çıkıyor. Ancak burada dikkat edilmesi gereken konu, 2014'te zaten istihdamda olan bazı kadınların 2018'de bir üst yaş grubuna geçtiği için daha ileri yaşlarda istihdam artışı varmış gibi görünebildiğidir. Örneğin, yukarıdaki listede istihdam artışında İmalat sektörü 35-49 arası yaş grupları için öne çıkmakla beraber 35 yaş altı kadınlarda istihdam azalıyor. Toplamda kadın istihdamının

² TÜİK 2014 yılında metodoloji değiştirdiği için 2013 ve öncesi ile sonrası arasında düzey karşılaştırması yapılamıyor[4]. Dolayısıyla burada sadece 2014-2018 arası kapsayan dört yıllık dönemde istihdamda oluşan fark ele alınabiliyor.

en çok azaldığı iktisadi faaliyet kolu olan **Tarım** sektöründe de 45 yaş üstü kadın istihdamının artması, yeni istihdam yaratılmasından değil, 4 yıl içinde bir alt yaş grubundan bir üst gruba geçişlerden kaynaklanıyor gibi görünüyor. **Tarım** sektöründen sonra toplamda kadın istihdamının en çok azaldığı iktisadi faaliyet kolu olan **Finans ve Sigorta Faaliyetleri** sektöründeki istihdam kaybı, Tablo 2'ye göre sayıca daha az olmakla birlikte erkekler için de geçerli. Bu gelişmede İnternet bankacılığının yaygınlaşması rol oynamış olabilir.

Tablo 2. 2014-18 arasında iktisadi faaliyet kolu ve yaşa göre erkek istihdamı ve işgücü değişimi (bin kişi)

	15-19	20-24	25-29	30-34	35-39	40-44	45-49	50-54	55-59	60-64	65+	Toplam
- Tarım, Orman ve Balıkçılık	5	-5	-27	-28	-16	-47	7	9	26	35	47	6
- Madencilik ve Taş Ocakçılığı	2	-5	-3	-3	11	1	7	0	1	2	0	13
- İmalat	-31	23	-38	-90	84	69	45	63	32	20	4	181
- Elektrik, Gaz, vb. Temini vb.	5	5	4	3	8	6	2	6	-1	-1	1	38
- İnşaat	0	-18	-7	-19	37	21	20	15	19	7	6	81
- Toptan ve Perakende Ticaret	15	42	-52	-28	17	42	32	51	47	25	28	219
- Ulaştırma ve Depolama	3	12	0	-14	-6	9	19	23	34	27	7	114
- Konaklama ve Yiyecek Hiz.	30	27	13	-2	2	5	6	15	31	13	5	145
- Bilgi ve İletişim	-4	-4	6	-4	9	-1	1	0	1	0	1	5
- Finans ve Sigorta Faaliyetleri	0	-6	-1	-8	0	-2	-1	0	2	1	2	-13
- Gayrimenkul Faaliyetleri	1	-2	-4	0	9	18	8	16	10	5	8	69
- Mesleki, Bilimsel, Teknik F.	6	11	4	15	19	10	9	13	3	3	9	102
- İdari, Destek Hizmet F.	3	-9	-43	-36	-8	-9	9	7	12	6	1	-67
- Kamu Yönetimi, Savunma vb.	5	14	65	112	34	22	15	-5	26	11	0	299
- Eğitim	1	-6	-11	-4	13	20	18	20	3	13	3	70
- İnsan Sağlığı ve Sosyal Hiz.	2	16	23	-8	31	15	13	9	9	3	2	115
- Kültür, Sanat, Eğlence, Spor	4	6	4	2	4	5	2	5	4	2	-1	37
- Diğer Hizmet Faaliyetleri	-2	-10	5	-1	21	8	15	8	5	11	10	70
- Toplam İstihdam Değişimi	45	91	-62	-113	269	192	227	255	264	183	133	1484
- İşgücü Değişimi	46	155	-33	-97	311	202	259	266	302	194	140	1745

Kaynak: TÜİK

■ En çok azalan

■ En çok artan

İktisadi faaliyet kolu ve yaşa göre 2014-18 arasında erkek istihdamındaki değişimi veren Tablo 2, son dört yılda toplamda en çok istihdam artışının 269 bin ile 35-39 yaş grubundan başlamak üzere 35 yaş üzerinde gerçekleşmiş olduğunu gösteriyor. Kadınlar gibi erkeklerin de genellikle 30'lu yaşların ortalarından itibaren istihdam edildiği ortaya çıkıyor. Yaş grupları ve iktisadi faaliyet kolları bir arada değerlendirildiği zaman:

- 25-39 yaş grubu için Kamu Yönetimi, Savunma vb.,
- 20-24 ile 40-59 yaş grupları için Toptan ve Perakende Ticaret,
- 35-59 arası yaş grupları için İmalat,
- 15-19 ile 55-59 yaş grupları için Konaklama ve Yiyecek Hizmetleri,
- 35-39 yaş grubu için İnsan Sağlığı ve Sosyal Hizmetler,
- 55-59 yaş grubu için Ulaştırma ve Depolama

erkek istihdamı artışında öne çıkıyor. Yukarıdaki listeden 15-19 yaş aralığındaki genç erkeklerin ağırlıklı olarak Konaklama ve Yiyecek Hizmetlerinde, 20-24 yaş grubundakilerin ise Toptan ve Perakende Ticaret alanında istihdam şansı bulunduğunu söyleyebiliriz. İşgücü istatistiklerinde tanım olarak 15-24 yaş arası kapsayan genç kategorisinde yer almamakla beraber, 25-34 yaş aralığında erkek işgücü ve istihdamının azalmasını, Tablo 2'de yer alan beklenmedik bir gelişme olarak değerlendirebiliriz³. Gerçekten de kadın istihdamını veren Tablo 1'de sadece 15-19 yaş grubunda tarımdan kaynaklanan beklenebilir bir istihdam

³ Bu gelişme 9 Temmuz 2018 itibarıyla Kanun Hükmünde Kararnameler ile ihraç edilen 125 bin 806 kamu görevlisinden [5] kaynaklanıyor gibi görünüyor.

azalışı var. Tablo 1 ve 2'yi birlikte değerlendirdiğimizde 2014-2018 döneminde kadın ve erkekler arasında yaklaşık olarak eşit dağılmış 3,5 milyon işgücü artışı olduğunu görüyoruz. Buna karşın genel işsizlik oranı ile genç işsizlik oranı arasındaki farkın büyümesinin nedeni Türkiye'de nüfusun daha geç yaşta istihdam edilmesi gibi görünüyor.

Türkiye'de genç kuşağın genel olarak neden 30'lu yaşların ortasından itibaren istihdama dahil oldukları sorusuna işgücü üzerine yapılan araştırmalardan yararlanarak bir açıklama getirmek mümkün. Kadınların işgücüne katılımındaki artışın belirleyicilerini araştıran TCMB Çalışma Tebliği 19/05, sosyal normlarda ya da kurumsal yapıdaki değişimleri yansıtan kuşak etkisi, eğitim düzeyi artışı ve doğurganlığın azalmasının Türkiye için başlıca nedenler olduğu sonucuna varıyor. Kurumsal yapıdaki değişim olarak emeklilikte yaş düzenlemesinin önemine işaret eden çalışmaya göre kadınlar için 20 yıl prim ödemek şartıyla 38 olan emeklilik yaşının 1999 ve 2008 yıllarında yapılan reformlarla kademeli olarak artırılması ve 2048 yılında 65'e çıkacak olması, kadınları daha uzun süre istihdamda kalmaya zorlayarak işgücüne katılımı artırıyor [6]. Kurumsal yapıdaki bu değişiklik yalnızca genç kadınları değil genç erkekleri de daha geç bir yaşta çalışmaya başlamaya sevk edebilir. Çünkü gerekli olan prim gün sayısını emeklilik yaşına kadar rahatlıkla tamamlayabileceğini düşünen genç kuşaklar, iş seçiminde seçici davranarak daha ileri yaşlarda çalışmaya başlıyor olabilirler.⁴ Bu durumda, emekliliğe hak kazanma şartları ile ilgili yasal değişiklik genel ve genç işsizlik oranları arasındaki makasın açılmasını etkilemiş olabilir.

Sonuç olarak, genel işsizlik ve genç işsizlik oranları arasındaki farkın açılması, hızla artan genç ve eğitilmiş işgücüne yeterli istihdam yaratılamaması yanında yeni kuşakların daha ileri yaşlarda istihdam edilmesinden de kaynaklanıyor gibi görünüyor. Bunun arz yönlü açıklaması, daha geç yaşta emeklilik gibi kurumsal değişiklikler ve daha geç yaşta evlilik yapmak ve çocuk sahibi olmak gibi toplumsal değişimler olabilir. Talep yönlü açıklamalar ise işverenlere yönelik bir anket çalışmasıyla ortaya çıkarılabileceği için ayrı bir araştırmanın konusu.

Kaynaklar

- [1] OECD Labour Force Statistics. <https://stats.oecd.org>
- [2] TÜİK İşgücü İstatistikleri <http://www.tuik.gov.tr>
- [3] Öz, S. Kadınlarda İşsizlik Oranı Artışı ve İşgücüne Katılımda Yapısal Değişim. EAF Araştırma Notu No. 1902 https://eaf.ku.edu.tr/sites/eaf.ku.edu.tr/files/eaf_an1902.pdf
- [4] Gürsel, S., G. U. Kolaşın ve Y. Genç. 2019 Türkiye İşgücü Piyasasında Çarpıcı Bulgular: Genç Kadınların İşsizlikle İmtihanı. Betam Araştırma Notu 19/236
- [5] Basın İlan Kurumu. 9 Temmuz 2018. 15 Temmuz'dan bugüne kamudan ihraç edilenlerin sayısı. <https://www.bik.gov.tr/15-temmuzdan-bugune-kamudan-ihrac-edilenlerin-sayisi/>
- [6] Aldan A. ve S. Öztürk. 2019 Kadın İşgücüne Katılımında Artışın Belirleyicileri: Kuşak Etkisinin Ayrıştırılması. TCMB Çalışma Tebliği No: 19/05.

⁴ Örneğin, 1 Ocak 1990 doğumlu bir kadın, 1 Ocak 2019'da çalışmaya başlamışsa, prim gün sayısını (7200 gün) 2039 yılı başında doldurmakla beraber, 60 olan yaş şartı nedeniyle 2050 yılına kadar emekli olamıyor. Emekli olma yaşı, aynı doğum ve işe başlama tarihine sahip bir erkek için 62.